

Vejledning om valg til folkeoplysningsudvalget i sammenlægningskommunerne

Retsgrundlag

Reglerne om valg til og sammensætningen af folkeoplysningsudvalget findes i folkeoplysningsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 535 af 14. juni 2004 om lov om støtte til folkeoplysende voksenundervisning, frivilligt folkeoplysende foreningsarbejde og daghøjskoler samt om Folkeuniversitetet, som ændret ved lov nr. 593 af 24. juni 2005 (§§ 34, 35 og 40).

Fra og med 2004 er det frivilligt for kommunalbestyrelsen, om den vil nedsætte et folkeoplysningsudvalg. Hvis der ikke nedsættes et folkeoplysningsudvalg, overgår udvalgets kompetencer til kommunalbestyrelsen. Kommunalbestyrelsen kan delegere beslutningskompetencen til økonomiudvalget, et stående udvalg eller til den kommunale forvaltning.

I sammenlægningskommunerne skal sammenlægningsudvalget i løbet af 2006 træffe afgørelse om hvorvidt man ønsker, at den nye kommune skal have et folkeoplysningsudvalg. Det fremgår af bemærkningerne til ændringen af folkeoplysningsloven i 2005, at hvis sammenlægningsudvalget beslutter, at der skal nedsættes et folkeoplysningsudvalg, skal det ske pr. 1. januar 2007, således at det nye folkeoplysningsudvalg får funktionsperiode fra 1. januar 2007 til den 31. december 2009. Hvis der nedsættes et folkeoplysningsudvalg pr. 1. januar 2007, kan kommunalbestyrelsen ikke nedlægge det inden næste kommunalvalg i 2009.

Sammenlægningsudvalget afgør de nærmere regler om valget, herunder proceduren for valg af brugerrepræsentanter, jf. nedenfor. Selve valget kan ske i god tid inden den 1. januar 2007, men

udvalget kan først fungere med de lovbestemte kompetencer pr. 1. januar 2007.

I 2006 er det de "gamle" folkeoplysningsudvalg, der har kompetence i henhold til folkeoplysningsloven. Men udvalgene har juridisk set ingen kompetence vedrørende forhold, der vedrører 2007 og følgende år, fx tilskudsreglerne på folkeoplysningsområdet for 2007. Sammenlægningsudvalget, der har denne kompetence, kan efter eget valg inddrage de gamle folkeoplysningsudvalg eller nedsætte et underudvalg med fx deltagelse af både sammenlægningsudvalgsmedlemmer og brugere.

Hvis sammenlægningsudvalget beslutter at nedsætte et underudvalg på området, kan der ydes diæter til brugervalgte medlemmer, men ikke til medlemmer af sammenlægningsudvalg eller til kommunalt ansat personale.

Det er således også sammenlægningsudvalget, der har ansvaret for at orientere foreningslivet om ansøgningsfrister m.v. vedrørende tilskud for 2007.

Vedtægt for folkeoplysningsudvalget

Ifølge Folkeoplysningslovens § 35 fastsætter kommunalbestyrelsen de nærmere regler om folkeoplysningsudvalgets sammensætning, om valg af udvalgets medlemmer og om udøvelse af udvalgets virksomhed. Denne kompetence udøves i 2006 af sammenlægningsudvalget.

Det vil være naturligt at fastsætte disse regler i en egentlig vedtægt for udvalget.

Vedtægten kan indeholde regler om folkeoplysningsudvalgets løbende virksomhed, men sådanne regler kan også fastsættes i en særskilt forretningsorden for udvalget.

Ofte overlades det til folkeoplysningsudvalget selv at fastsætte sin forretningsorden, men der er ikke noget til hinder for, at der i vedtægten fastsættes regler, der normalt ville være en naturlig del af ud-

valgets forretningsorden, fx en regel om at formanden skal være et af de politisk udpegede medlemmer, eller modsat at formanden skal være en af brugerrepræsentanterne.

I det omfang der hverken i en vedtægt eller i en forretningsorden er taget højde for en situation, der opstår i forbindelse med folkeoplysningsudvalgets virksomhed, vil det normalt være naturligt at tage udgangspunkt i eventuelle parallelle regler i den kommunale styrelseslov. Hvis der fx ikke er fastsat regler for, hvordan der skal foretages valg af formand for folkeoplysningsudvalget, hvis der foreligger mere end én kandidat, vil det være naturligt at anvende reglerne for valg af formanden for kommunalbestyrelsen eller for de stående udvalg i den kommunale styrelseslov.

Folkeoplysningsudvalgets medlemmer

Folkeoplysningsudvalget skal have mindst 7 medlemmer, og medlemstallet skal være ulige. Der er ikke noget loft for antallet af medlemmer. Et flertal i udvalget skal bestå af repræsentanter for folkeoplysningslovens brugere (jf. nedenfor) og mindretallet skal bestå af kommunalbestyrelsesmedlemmer.

Det er i folkeoplysningsloven og i dens bemærkninger forudsat, at der ligeledes fastsættes regler om valg af suppleanter for udvalgets medlemmer.

Kommunalbestyrelsen afgør, om der derudover skal vælges/udpeges tilforordnede til udvalget.

Personer, der har bopæl i kommunen, har pligt til at modtage valg som medlemmer af udvalget (borgerligt ombud). Personer, der ikke har bopæl i kommunen, har således ret, men ikke pligt, til at modtage valg.

Personer, der har været medlem af folkeoplysningsudvalget i to hele sammenhængende valgperioder, har ikke pligt til at modtage valg.

Vedrørende medlemmers mulighed for at blive fritaget for valg eller for at udtræde af udvalget kan henvises til lov om kommunale valg.

Det fremgår heraf, at kommunalbestyrelsen efter anmodning fra den valgte behandler sådanne anmodninger. Kommunalbestyrelsen skal imødekomme anmodningen, hvis den valgte på grund af sin helbredstilstand, varetagelse af andet offentligt hverv, forretninger el.l. har rimelig grund til at ønske sig fritaget for valget.

Et foreningsudpeget medlem af folkeoplysningsudvalget kan vælge at blive siddende hele valgperioden, også selv om vedkommende fraflytter kommunen eller udtræder af den forening vedkommende er indstillet af.

Valg af kommunalbestyrelsesmedlemmer

Sammenlægningsudvalget vælger et antal repræsentanter til folkeoplysningsudvalget blandt sammenlægningsudvalgets (den kommende kommunalbestyrelses) medlemmer på sammenlægningsudvalgets konstituerende møde, der skal afholdes senest den 15. december 2006. Antallet skal udgøre et mindretal af folkeoplysningsudvalgets medlemmer.

Valg af foreningsrepræsentanter

Folkeoplysningsudvalgets flertal skal bestå af en bredt sammensat repræsentation af de foreninger, der får tilskud eller får anvist kommunale lokaler m.v. til den folkeoplysende voksenundervisning eller til det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde (henholdsvis lovens kapitel 4 og 5).

Der er ikke i selve loven fastlagt nærmere regler om sammensætningen af foreningsrepræsentationen, men der er i lovens bemærkninger nævnt følgende:

”Det forudsættes, at kommunalbestyrelsen tilstræber en balance i udvalget mellem lovens to områder. Folkeoplysningsudvalget skal dog afspejle bredden på hele folkeoplysningsområdet, således at f.eks. lokale klubber og handicapgruppers interesser også afspejles i udvalget. Det er dog op til kommunalbestyrelsen at afgøre, om de nævnte skal være repræsenteret i udvalget”.

Opdeling af foreningsrepræsentationen

Sammenlægningsudvalget kan beslutte, om foreningsrepræsentanterne skal vælges under ét, eller om der skal ske en opdeling på lovens to hovedområder og eventuelt yderligere en opdeling inden for hovedområderne.

En eventuel opdeling må ske således, at ingen folkeoplysende forening er udelukket fra at deltage i valget.

Det vil ikke være lovligt på forhånd at udpege navngivne foreninger til en plads i udvalget.

Hvem kan foreslå kandidater?

Kun repræsentanter for foreninger, der i det seneste år op til datoen for valget til folkeoplysningsudvalget, har gennemført folkeoplysende virksomhed i en af de "gamle" kommuner, kan foreslå kandidater til folkeoplysningsudvalget. Den folkeoplysende virksomhed skal være gennemført med tilskud fra loven eller i lokaler m.v. anvist i henhold til loven.

At kun de folkeoplysende foreninger kan foreslå kandidater, betyder også, at hvis foreningerne indstiller præcis det antal foreningsrepræsentanter og suppleanter, der skal vælges, er sammenlægningsudvalget/kommunalbestyrelsen bundet af indstillingen.

Dette gælder også, hvis sammenlægningsudvalget har besluttet at "underopdele" foreningsrepræsentationen. Hvis fx der er afsat to pladser til idrætsforeningerne, og der herfra fremsættes forslag om to personer samt suppleanter, er sammenlægningsudvalget/kommunalbestyrelsen bundet til at vælge disse, også selv om der eventuelt ikke er enighed inden for andre "underopdelinger".

Det bør af vedtægten for folkeoplysningsudvalget fremgå, hvordan foreningsrepræsentanterne vælges, hvis der ikke opnås enighed blandt foreningerne eller i en eller flere "underopdelinger". Det kan i sådanne tilfælde fx fremgå, at sammenlægningsudval-

get/kommunalbestyrelsen vælger medlemmer og suppleanter blandt alle de personer, der er foreslået af foreningerne, eller at sammenlægningsudvalget/kommunalbestyrelsen vælger frit.

Hvem er valgbar?

Alle er i princippet valgbare til folkeoplysningsudvalget, blot de foreslås af en forening, der er berettiget hertil, jf. ovenfor.

Personer, der foreslås valgt, behøver således ikke være medlem af den forening, der stiller forslaget, de behøver ikke at være fyldt 18 år, og de behøver ikke have bopæl i kommunen.

Også kommunalbestyrelsesmedlemmer kan af de folkeoplysende foreninger eventuelt bringes i forslag som foreningsrepræsentanter. Dette gælder også, selv om det kan medføre, at der i det samlede udvalg bliver et flertal af kommunalbestyrelsesmedlemmer.

Valgproceduren

Da det som nævnt kun er de folkeoplysende foreninger, der kan foreslå kandidater til valget, må det forudsættes, at der sker en orientering til foreningerne om valget i form af særskilte breve, annoncering eller lignende.

Hvis kommunen vælger at lade foreningsrepræsentanterne vælge på valgmøder, vil det være hensigtsmæssigt i reglerne at fastsætte, om hver forening kan repræsenteres med én eller eventuelt flere personer på møderne. Dette får ikke mindst betydning, hvis det i vedtægten bestemmes, at der på valgmøderne skal ske afstemning om, hvilke foreningsrepræsentanter der skal indstilles til sammenlægningsudvalget/kommunalbestyrelsen.

I de tilfælde, hvor foreningerne på valgmøder skal forsøge at blive enige om sine indstillinger til kommunalbestyrelsen, er det kun de fremmødte deltagere, der har indflydelse. Der kan således ikke gives indstillinger pr. fuldmagt.

Hvis der er behov for nyvalg af en foreningsrepræsentant i løbet af valgperioden, og der ikke findes en suppleant, sker valget som udgangspunkt efter samme regler som ved det samlede valg til folkeoplysningsudvalget.

Tilforordnede

Sammenlægningsudvalget kan frit beslutte, om der skal vælges eller udpeges en eller flere tilforordnede uden stemmeret til folkeoplysningsudvalget. Der kan fx være tale om, at en repræsentant for ungdomsskolebestyrelsen, for integrationsrådet, for ældrerådet el.l. vælges som tilforordnet, eller der kan være tale om, at fx SSP-konsulenten eller en anden kommunal medarbejder udpeges som tilforordnet.

Kommunalbestyrelsen kan ligeledes beslutte, om eventuelle tilforordnede skal vælges eller udpeges for hele udvalgets valgperiode eller for en kortere periode.

Regler for valg af eventuelle tilforordnede bør fremgå af folkeoplysningsudvalgets vedtægt.

Diæter, formandsvederlag mv.

De medlemmer af folkeoplysningsudvalget, der også er kommunalbestyrelsesmedlemmer, modtager vederlag, befodringsgodtgørelse m.v. efter reglerne i lov om kommunernes styrelse.

For de medlemmer af folkeoplysningsudvalget, der ikke er kommunalbestyrelsesmedlemmer, kan kommunalbestyrelsen i vedtægten for folkeoplysningsudvalget bestemme, at der ydes diæter, erstatning for dokumenteret tabt arbejdsfortjeneste og befodringsgodtgørelse i forbindelse med deltagelse i møder i folkeoplysningsudvalget og i eventuelle underudvalg.

Der kan ikke ydes diæter, erstatning for tabt arbejdsfortjeneste eller befodringsgodtgørelse til eventuelle tilforordnede i folkeoplysningsudvalget.

Sammenlægningsudvalget kan beslutte at yde vederlag til folkeoplysningsudvalgets formand med op til 10% af borgmestervederlaget i den pågældende kommune, jf. § 9, stk. 5 i Indenrigs- og sundhedsministeriets bekendtgørelse nr. 1461 af 19. december 2005 om vederlag, diæter, pension m.v. for varetagelsen af kommunale hverv.